

Integrerad barnkonsekvensanalys för Stångholmsbacken och förskola vid Falkholmsgränd

Barnkonsekvensanalys av samrådsförslag

Arkitekturanalys sthlm AB, Suzanne de Laval Arkitekt SAR/MSA, tekn. dr.

Målen för planen ur barnperspektiv

I *Stångholmsbacken och Vårberg, Platsanalys med social hållbarhet i fokus*, Urban Minds (171006) sammanfattas intentionerna för att stärka barnperspektivet på följande sätt:

”Stadsutvecklingen i anslutning till Stångholmsbacken ska ta hänsyn till barnperspektivet och medverka till att platsen blir tryggare och mer inbjudande för barn. Preliminärt kan följande åtgärder bidra till att stärka barnperspektivet:

- Omvandling av gaturummet från ett överstort bilrum till ett mer intimt stads- och vistelserum. Eventuellt kan platser för lek utmed gatan anordnas och hastigheterna bör vara mycket låga för att skapa tryggare stråk mot Lillholmsskolan.
- Gång- och cykelstråken genom området ska vara trygga, i synnerhet parkstråket mot centrum som idag upplevs som otryggt.
- Tillgången till platser för lek ska säkerställas. Utformningen måste ske på ett sätt så att både flickor och pojkar kan känna sig trygga och känna ägandeskap för platsen.
- Bostadsgårdar ska anordnas så att de upplevs som trygga och inbjudande för både barn och vuxna boende att ianspråka.
- Trafiksepareringens betydelse för barnens upplevelse av frihet behöver utvärderas i relation till andra aspekter, däribland trygghet och orienterbarhet.”

Dialog och samråd

Skolbarnen i Lillholmsskolan har initialt fått delta i gåturer inom planområdet i delen kring Stångholmsbacken. Tre skolklasser i åk 5 och två skolklasser i åk 2, sammanlagt 100 skolbarn har deltagit i gåturer 16-20 april 2018. Deras synpunkter och kommentarer vad som är bra, respektive dåligt samt förslag till förbättringar har sammanställts i ett dokument ”Gåturer i Vårberg med skolbarn på Lillholmsskolan dokumentation”.

Undertecknad har deltagit i möten steg för steg i planprocessen och löpande haft möjlighet att ge synpunkter på olika alternativa utformningar.

Boende och vardagsliv

Planen innebär en avsevärd förtätning och det kommer att bli många fler barn i området. Lillholmsskolan väntas få fler elever och fler förskoleplatser behövs. Utbyggnad av skolan pågår och inom samma plan på andra sidan om skolan planeras förskola, så dessa behov kommer att tillgodoses. En befintlig stor lekplats Stångholmsparken bebyggs och som kompensation anläggs ”Stångholmsplatsen” och ”Lillholmsparken”. Båda planeras att förses med gungor och andra lekredskap som nog kan anses betydligt attraktivare än den slitna

utrustning som finns i Stångholmsparken. Dock kan noteras, att vid gåturer i dialog med skolelever uttryckte de sig mycket positivt om sin park. De använder den under längre raster och många förskolegrupper använder också parken.

Illustrationerna av "Stångholmsplatsen" och "Lillholmsparken" ser mycket attraktiva ut och kan troligen bli populära ställen att vistas på för lek, samvaro, häng och som promenadstråk. De lokaler som anvisas i anslutning till Stångholmsplatsen ger möjlighet till verksamheter som kan komma barn och unga tillgodo. Då skolan kommer att byggas ut och barnantalet blir större, finns ett större behov av fristående lokaler för fritidsverksamheter.

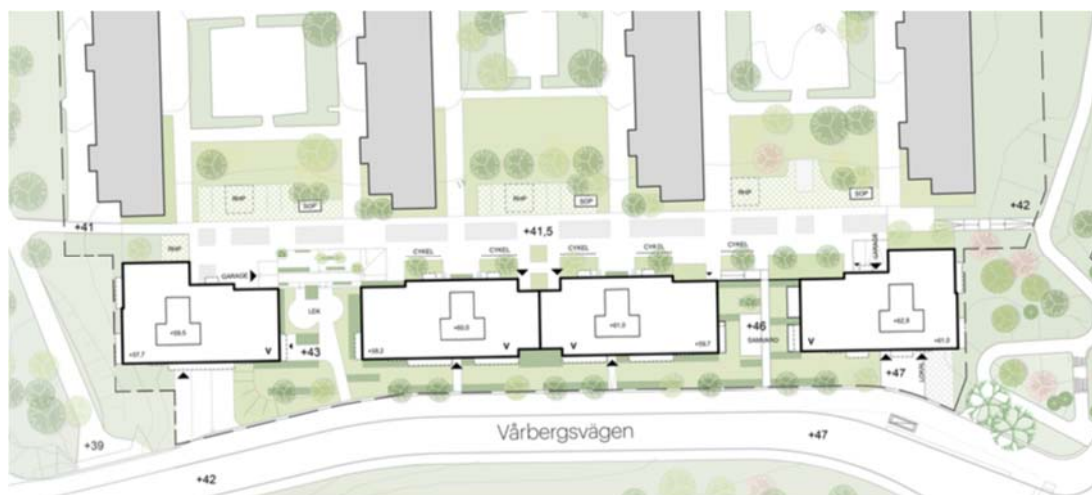
Även i nära anslutning till "Lillholmsparken" finns angivet några lokaler kring korsningen Vårbergsvägen, Vårholmsbackarna, Stångholmsbacken som kan bilda en lätt känsla av plats eller torg. Dessa lokaler kanske inte kommer att vara lika attraktiva för barn och unga, de ligger vid den mest trafikerade delen av hela planområdet.

Bostadsgårdarna i de olika kvarteren är mycket olika på grund av de topografiska förhållandena, med starkt sluttande fastigheter som ska förtätas och bebyggas.

Planen säkerställer genomgående entréer, vilket är positivt ur barnperspektiv. Barnen kan välja om de vill gå ut på gatan eller gården.

Bostadsgårdarnas storlek varierar, några är mycket små, andra är mer omfattande. De små gårdarna ligger i regel i anslutning till befintliga gårdar som barnen bör kunna nyttja. I vissa fall riskerar lekytan på de befintliga gårdarna minska. Förutsatt att fastighetsägarna samverkar, kan barnen ges stora möjligheter till olika typer av aktiviteter i området som helhet.

1. Hasselholmen

Kvarteret Hasselholmen bildar nya gårdsrum med de befintliga byggnaderna och det finns ett behov av att barn i de nya bostäderna får nyttja de befintliga gårdarna. Sophantering sker inne längs den gemensamma kvartersgatan. Angöring från Vårbergsvägen sker genom portik i det västligaste belägna huset. Två garagenedfarter byggs och nås från kvartersgatan. Bilar kommer således att finnas i kvarterets inre, på kvartersgatan. Cykelparkering placeras längs bebyggelsens norra sida, på mark mellan bebyggelse och kvartersgata.

En stor del av den gemensamma ytan tas i anspråk för sophantering, parkering och vändplan, de befintliga gårdarna bör utvecklas för att tillgodose barnens behov av lek.

Entréerna till de nya bostadshusen ligger både mot kvartersgatan i norr och mot Vårbergsvägen i söder. Mot Vårbergsvägen har förgården ett soligt söderläge. Byggnaderna har en remsa med grön förgårdsmark som skapar ett trevligt intryck av bebyggelsen och möjlighet att anordna sittplatser i anslutning till entréerna. Ur barnperspektiv är det ett positivt inslag i miljön att grannar befinner sig utomhus och sitter vid en entré. Det kan skapa hemhörighet, trygghet och gemenskap.

Mellan byggnaderna föreslås ytan användas som en lekyta och en samvaroyta. Båda dessa ligger i gatunivå betydligt högre än gårdsnivån. Trappor anläggs för att skapa förbindelse mellan övre smågårdar och nedre gård. Positivt ur barnperspektiv, att man obehindrat kan röra sig mellan gatumiljö och gårdsmiljö.

2. Väster om Vårholmsbackarna och Stångholmen 1

Kvarteret väster om Vårholmsbackarna ligger i brant sluttning och byggnaderna har entréer rakt ut mot trottoaren med busshållplatser och relativt tät trafik, vilket kan innebära farliga situationer när barn rusar ut. Även Stångholmen 1 som ligger på andra sidan gatan med liknande entréer skapar sammantaget en hård och ogästvänlig gatumiljö för barn. Visserligen anläggs nya breda trottoarer och cykelbanor längs Vårholmsbackarna, men frågan är hur säkert det är att komma ut på gatan med en busshållplats och gång- och cykelbana direkt utanför dörren. Cyklister har en benägenhet att ljudlöst swischa förbi både framför och bakom busshållplatser. En flyttning av busshållplatserna så de inte ligger just utanför de sex bostadsentréerna, lokalen och garagedriften, skulle avsevärt höja säkerheten för barnen som bor där.

Barn som bor i Stångholmen 1 har en fin innergård där det finns yta för både samvaro och lek. Tyvärr med mycket skugga på eftermiddagen, då byggnaderna är relativt höga och bildar en tät mur mot gatan. Å andra sidan kan husens murliknande funktion skapa en trygg miljö helt utan trafik.

Barn som bor i Vårholmsbackarna och Stångholmen 1 har nära tillgång till "Lillholmsparken" söder om Stångholmsbacken, de har även närhet till parkstråket i väster.

3. Stångholmen 1 och 2

Stångholmen 1 och 2 bildar den norra fasaden mot Stångholmsbacken. Tanken är att nya bostäder inom Stångholmen 2 kan nyttja befintliga gårdar. Biltrafik kommer att ta sig upp på de tre gårdsrutten inom Stångholmen 2 mellan de befintliga husen och de nya husen. Lekytor och samvaroytor är markerade på dessa gårdar, som i dagsläget är både trista och trafikerade och har parkeringsytor långt upp på gården. I förslaget har trafiken begränsats till sophantering närmast bilstråket i södra gårdsdelen. Detta är bra ur barnperspektiv, lekytor blir av allt att döma fredade från trafik. Släppen mellan byggnaderna möjliggör informella stråk som gynnar barns lekmöjligheter och varierande vägval till skola och förskola. De befintliga gårdarna bör renoveras och göras attraktiva för barns lek och fritid och även för vuxnas rekreation.

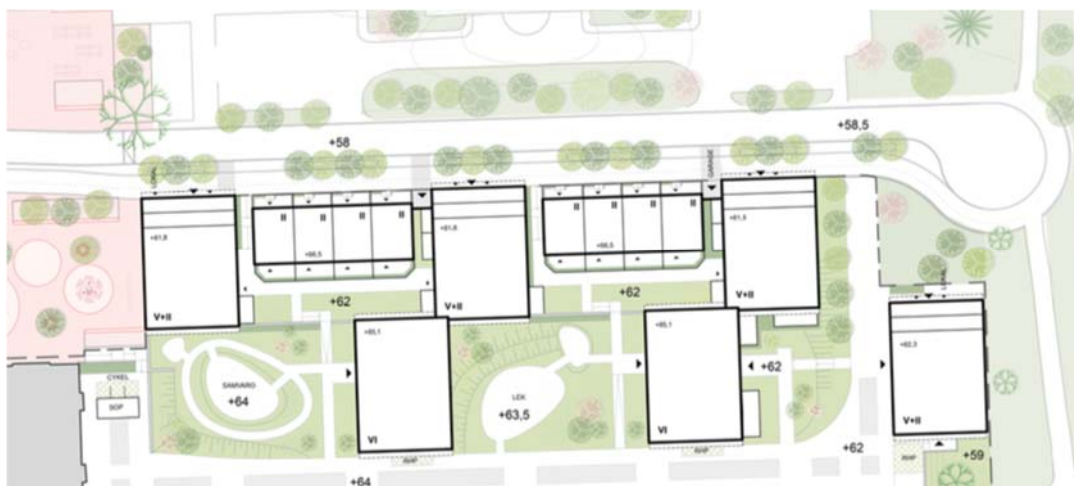
4. Lillholmen

Kvarteret Lillholmen bildar den södra fasaden mot Stångholmsbacken med både högre och lägre hus. Gårdsmiljön blir liten mellan de nya husen. Inte mycket gårdsyta för barn att ta i anspråk. En kvartersgata med vändplan som servar befintlig bebyggelse gör att husen är omringade av hårdgjorda ytor. Befintliga lekytor i kvarteret ianspråkats för anläggande av vändplanen. Detta bör kompenseras genom omgestaltning av befintliga gårdar.

Barn som bor här kommer att ha nära till "Stångholmsplatsen" med lekredskap och lokaler med verksamheter, som om de fylls med innehåll som passar barn och unga kommer att vara attraktiv för dem. De har också nära till "Lillholmsparken".

5. Bäverholmen

Kvarteret Bäverholmen bildar söderfasad längs Stångholmsbacken. Kvarteret ligger mellan "Stångholmsplatsen" och Lillholmskolan och är därmed ett kvarter där barnen har nära till det mesta. Det här kvarteret har också två södervända lite större gårdar, den ena med förslag till lekyta och den andra med samvaroyta. Här ges möjlighet att anlägga fina små skyddade och soliga lekytor för barn. Smala släpp mellan huskropparna medger smitvägar som kan ge möjligheter för barn och unga att hitta egna stråk i området. Del av befintliga lekytor ianspråkats för vändplan. Bör kompenseras genom omgestaltning av befintliga gårdar.

6. Krokholmen

Kvarteret Krokholmen ligger på östra sidan om Lillholmskolan. På fastigheten ligger för närvarande en liten förskola som enligt planförslaget rivs och ersätts med en större förskola med 8 avdelningar. Detta för att tillgodose det behov av förskoleplatser som den nya exploateringen kräver. Förskolan läggs mitt på den avlånga tomten och utnyttjar markens

topografi på ett bra sätt. Naturmark och befintliga träd bevaras i så hög utsträckning som det är möjligt. Vilket både ger den skugga som behövs för barns utevistelse och som ger naturupplevelse till barnen.

Entréer placeras på flera ställen och angöring och inlastning skiljs från personentréer. Detta ökar säkerheten för såväl barnen som deras föräldrar. Förråd placeras ett på var sida om huvudbyggnaden. Av allt att döma kan förskolan fungera bra i området och får en utemiljö av hög kvalitet. Illustrationen av gården visar en rik och varierad lekmiljö med pedagogiska inslag. Gårdens storlek är beräknad till 24 kvm per barn, vilket kan anses förhållandevis bra.

Miljö och hälsa

Förtätningen av området innebär att ett par stora garageanläggningar och befintlig förskolebyggnad rivs och ersätts med bostadshus och utbyggd förskola och garage under byggnader och gård. Vid gåturer med skolbarnen påpekade de att ljudet från garagen kunde vara starkt ibland och höras ut över Stångholmsparken. Gamla slitna ned- och uppfarter till garageplan kan rivas. Ny garage anläggs och nya garageinfarter skapas, så trafiktrycket blir troligen liknande

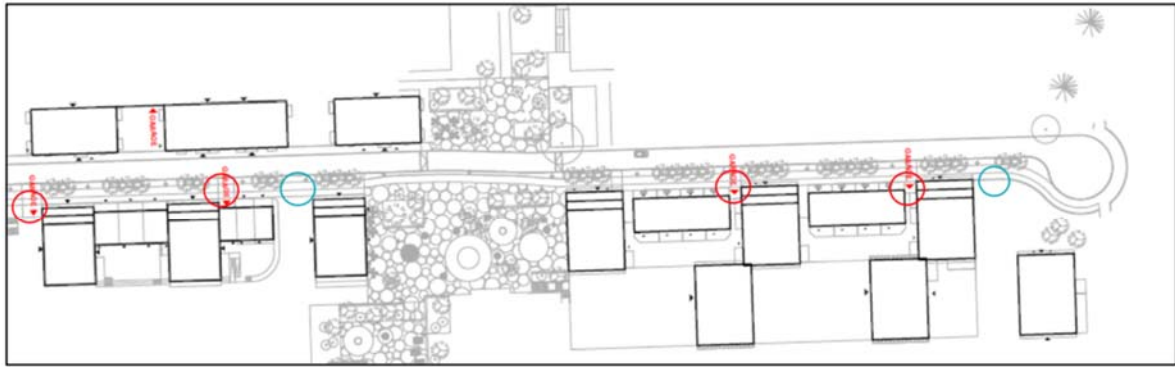
Den nya bebyggelsen är hög och husen kommer att skugga gator och gårdar. ”Stångholmsplatsen” kommer skuggas vissa tider på vissa delar av platsen. Då platsbildningen med lekredskap är ganska utsträckt i nord-sydlig riktning, kommer man att kunna hitta solhörnor hela dagen. Man kommer också att kunna hitta skugga när det är varmt och solen gassar för mycket. ”Lillholmsparken” däremot kommer mestadels att vara solbelyst och en härlig plats för soldyrkare på eftermiddagen, med sin sluttning mot väster. Uppvuxna träd som sparas gör att det även där kommer att gå att hitta svalka och skugga när det behövs.

Området har nära till naturområden, badplatser och annan fritidsverksamhet. I det avseendet innebär planen ingen förändring.

Trygghet och tillgänglighet

Stråket mot Vårbergs centrum har inte alls behandlats i planen. Stråket och framför allt miljön närmast centrum upplevs som ytterst otryggt. Planområdet omfattar inte detta område. Gåturen verifierar att detta är ett reellt problem ur barnens perspektiv. Då fler barn kommer att bo i området blir det av yttersta vikt att förbättra stråket, så att barnen och alla andra i området kan känna trygghet.

Norconsult Trafik- och parkeringsutredning visar på konfliktpunkter mellan angöringsgator, in- och utfart garage och skolväg. De skriver: *”Här är det viktigt att se över lämpliga åtgärder för att uppmärksamma bilister om korsade skolelever samt att biltrafiken tvingas till att sänka hastigheterna när fordonen korsar gång- och cykelbanan. Åtgärderna kan exempelvis vara en röd asfaltsbeläggning och/eller genomgående gång- och cykelbana med en kantstenslösning som tvingar bilister att sänka farten när fordonen ska köra över kantstenen.”*

Figur 8: Konfliktpunkter angöringsgator, in- utfart garage och skolväg, Stångholmsbacken. Underlag från Urban Minds.

Trafiken blir säkrare för barn, trots att området förtätas. Garage rivs och ersätts av nya garage och gatuparkering längs Stångholmsbacken tas bort. Två gångtunnlar tas bort, den under Stångholmsbacken är onödig utifrån barnperspektivet då den går under en glest trafikerad återvändsgata. Torgbildningen kring Stångholmsplatsen kommer att skapa en betydligt tryggare plats än denna mörka, otrygga och trista gångtunnel. Gångtunneln under Vårholmsbackarna som tas bort skapar en helt ny trafiksituation med nya hus, nytt gång- och cykelstråk, ny bebyggelse och en parkanläggning "Lillholmsparken". Busshållplatser intill kan skapa stressiga situationer när folk har bråttom till bussen. Detta är den mest trafikerade platsen i hela området. Trafikanter till intilliggande områden passerar här. Som kommenterades angående Väster om Vårholmsbackarna och Stångholmen 1, så är situationen inte bra ur barnsäkerhetsperspektiv.

"Lillholmsparken" måste ha ett tillräckligt högt staket som skyddar mot trafiken, och som skyddar mot att exempelvis bollar hamnar på gatan. Om ett fint staket anläggs här kommer det att ge karaktär åt området. Det blir entrén till Stångholmsbacken och barn och unga, likaväl som vuxna, kan identifiera sig med området. Att man upplever att man "kommer hem" när man passerar parken och staketet.

Planen innebär i det stora hela att barnen får trygga skolvägar. Nya gång- och cykelbanor anläggs längs samtliga gator och korsningar utformas trafiksäkert. Dubbelriktade gång- och cykelbanor kommer leda till både förskolan och Lillholmsskolan. Det blir trafiksäkrare än idag och orienterbarheten ökar.

Genomförande

Det är viktigt att värna barnperspektivet under byggprocessen. När Stångholmsparken tas i anspråk för byggnation behöver barn och unga få någon annan plats att vistas på. Därför är det av vikt att "Lillholmsparken" iordningställs tidigt, så att boende i området kan fortsätta att använda den under den långa byggprocessen då flera kvarter ska bebyggas av olika byggherrar.

Det är också av yttersta vikt att barnens skolvägar är säkra under byggtiden. Omfattande byggen kommer att ske längs vägarna och möjligen bör ett alternativt gång- och cykelstråk anvisas parallellt med Stångholmsbacken.

Sammanfattning av slutsatser

- Planen innebär en avsevärd förtätning med många fler barn. Utbyggnad av förskolan tillgodoser behovet av förskoleplatser. Förskolan planeras med en varierad utemiljö där naturförutsättningarna utnyttjas så långt det går.
- Bostadsgårdarna ser olika ut men ger i de flesta fall möjligheter till lek och utevistelse i närheten av bostaden på befintliga gårdar eller på "Lillholmsparken" eller "Stångholmsplatsen".
- Gång- och cykelvägar anläggs längs gatorna och skapar säkra skolvägar. Under byggtiden behöver barnens skolvägar säkras.
- Busshållplatserna rekommenderas att flyttas för att skapa en säkrare entrémiljö längs Vårholmsbackarna.
- "Stångholmsplatsen" kommer att bli attraktiv för barn och unga. Viktigt också att flera av de planerade lokalerna upplåts för verksamheter som lockar barn och unga.
- "Lillholmsparken" kan bli mycket attraktiv för barn och unga. Den kan också bli en "port" in i området. Utformningen av staketet behöver vara både lagom högt för att stoppa bollar, och vackert utformat för att ge karaktär åt området och "hemkänsla".
- "Lillholmsparken" bör iordningsställas tidigt i genomförandeprocessen för att tillgodose barn och ungas behov av stimulerande utemiljö, då Stångholmsparken tas bort och ersätts med bebyggelse.
- Stråket ner mot Vårbergs centrum förbättras inte i och med denna plan, vilket är negativt ur barnsäkerhetsperspektiv.

Suzanne de Laval
Arkitekturanalys sthlm AB

Stockholm 2019-03-25